

דבר תורה לפרשת מקץ מאת הרב ישראל סמט

גבוה - נמוך – גבוה

פרדריק אוגוסט ברתולדי, יוצר פסל החירות המוצב בניו-יורק, בחר לסמל את החירות על ידי אשה שאוחזת בלפיד בידה הימנית המורמת אל על. הסיבה להרמת היד פשוטה: כשרוצים להאיר למרחק, צריך להגביה את מקור האור. על כן תמוהה ההלכה שאמר רבינא (בבלי שבת כא, ב): "נר חנוכה מצוה להניחה בתוך עשרה" (טפחים), וכך נפסק בשו"ע (תרע"א, ו). בחג שבו מפרסמים את הנס, ראוי היה להגביה את האור ולהאיר לכל עבר! מדוע אם כן מצוה להניח את הנר בתוך עשרה טפחים?

תשובה אפשרית נובעת מכך שמצוה להניח את נר החנוכה על פתח ביתו מבחוץ – כלומר ברשות הרבים. אחד מרבותינו הראשונים (ריטב"א שם) מבאר שרשות הרבים מגיעה עד לגובה עשרה טפחים ועל כן יש להדליק את הנר בתוכה – בתוך עשרה טפחים.

הריטב"א מוסיף ומביא את דברי ר' יוסי במסכת בסוכה (ה, א), שמחלקים בין רשות האדם לרשותו של הקב"ה: "מעולם לא ירדה שכינה למטה, ולא עלו משה ואליהו למרום." הסוגיה שם מבארת ששכינה לא ירדה למטה מעשרה, ומשה לא עלה למעלה מעשרה.

דברים אלה של הריטב"א מסייעים לנו להגדיר את משמעות הדלקת הנרות ברשות הרבים: למטה מעשרה הוא המקום האנושי לגמרי. רשות הרבים מגיעה עד לגובה עשרה, כי זהו גובה הרגליים המהלכות בה. הרגליים מסמלות את הצד הנמוך של החיים האנושיים. במתן תורה לא ירדה שכינה למטה מעשרה. הראיה שהביאה הסוגיה בסוכה לכך ששכינה נשארה למעלה מעשרה היא מגובה הארון במשכן, שביחד עם הכפורת הגיע לגובה עשרה טפחים, והשכינה דיברה מעליו. האם דבר מוסכם הוא שלא ירדה שכינה למטה מעשרה? במדרש (שמ"ר יב) מצויה עמדה שונה: "כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם גזר ואמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם כשבקש ליתן התורה בטל גזירה ראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים..." אך בין אם נסבור ששכינה ירדה או שנסבור שלא, יש לשים לב שלוחות הברית – התורה, נמצאים בארון למטה מעשרה. כלומר: יש בכל זאת הארה אלוקית גם מתחת לעשרה. יותר גלוי, נרות החנוכה מאירים דווקא ברשות הרבים הנמוכה מעשרה. לכן זמן ההדלקה הוא 'עד שתכלה רגל מן השוק'. השוק הוא מקום העיסוק החומרי, מקום דריסת רגלי הרבים. הריטב"א פתח את ביאורו בכך שבתוך עשרה, האדם והנר שהדליק נמצאים ברשות אחת. נרות חנוכה אינם מאירים מלמעלה, כי הם מאירים דווקא את השוק, ודווקא כשהם נמצאים בתוכו. אין די בלפיד הנישא. יש צורך באור נר שנמצא עם האדם ובחייו, גם בחורים ובסדקים.